Ч. 205 · Середа 11 (23) вересня 1896. · Рік VI

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Староствах на провінциї:

на цілий рік зр.	2·40
на пів року „	1·20
на чверть року „	—·60
місячно . . „	—·20

Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:

на цілий рік зр.	5·40
на пів року „	2·70
на чверть року „	1·35
місячно . . „	—·45

Поодиноке число 3 кр.

Росия і Анґлїя а Туреччина.

Поминувши вже невідрадне внутрішне положенє в цїлій Туреччинї, єї клопоти фінансові, рух революцийний в самім Константинополи, в Македониї і на Кретї, у Вірмениї і других сторонах турецкої держави, знаходить ся ще Туреччина як би межи молотом і ковалом помежи Росиєю і Анґлїєю. Обі сї великі державы европейскі роблять з Туреччиною мало що не так, як ті збиточні хлопцї, що тручають третого один до другого, а той не знає як собі дати ради і просить ся то у одного то у другого, звичайно у того, котрий єго в данїй хвили слабше потрутить. Давнїйше Росия сильнїйше штуркала Туреччину і она просила помочи у Анґлїї; нинї роля змінила ся і Анґлїя штуркає єї сильнїйше а Туреччина просить ся у Росиї та жадає від неї помочи.

Звістно, що в послїдних часах Анґлїя стала дуже ворожо виступати против Туреччини. В цїлій Анґлїї публичне мнїнє зворохоблено против Туреччини, а правительство анґлїйске, хоч і заявило, що не солїдаризує ся з публичним мнїнєм у себе дома, але все-таки буде мусїло станути на боцї від других держав европейских, скоро они не постарають ся о то, щоби в Туреччинї був вже раз заведений якийсь лад. Значило би то, що Анґлїя відсуває ся з участи в спільній акциї держав і хоче іти своєю власною дорогою. Коли-ж так то певно не робить она того для красних очий Вірмен або з любови для християн на Кретї або в Македониї, але має в тім якийсь свій специяльний інтерес. Туреччина єсть здавен давна костию незгоди межи Анґлїєю а Росиєю, а із становища обох сих держав супротив Туреччини виходить ясно, що одна з них мусить тепер мати велику перевагу в Константинополи і тим стаєсь для другої небезпечною.

Коли в Анґлїї кинено гадку, що передовсїм треба в самім Константинополи, а там знов в самій палатї султана, на єго тронї зробити лад, то можна з сего догадувати ся, що вплив Росиї мусїв стати в Константинополи дуже сильний. Анґлїя побоюєсь о свої інтереси в Єгиптї і длятого радо хотїла би дістати ся до Константинополя; она хотїла би Босфор і Дарданелї так обезпечити для себе, щоби через то була і безпечна в Єгиптї. То, здаєсь, єсть остаточна, тайна цїль анґлїйскої полїтики на Всходї і задля того она, як може, так робить пресию і на саму Туреччину і на другі держави европейскі. То становище Анґлїї спонукало видко Туреччину перекинутись на сторону Росиї, а берлиньска Post дістала в сїй справі цїкаву вість з Константинополя, котра нас утверджує в правдивости сего погляду. До згаданої ґазети пишуть:

Тайною цїлию анґлїйскої полїтики на Всходї єсть: перехід через Дарданелї і анексия Єгипту. Що-до того, щоби анґлїйскі кораблї военні могли дістати ся аж до самого Константинополя, то Анґлїя не мала би з того нїякого хісна, бо єсть річ більше як певна, що на Чорнім мори коло Босфору, кружать заєдно росийскі кораблї военні, котрих задачею єсть випередити Анґлїю. Межи Росиєю, а Портою має бути тайна угода, після котрої Росия, за якісь жертви, за отворенє Босфору і Дарданелїв, готова безусловно подати султанови поміч против ворога. В звязи з сею угодою має стояти місия турецкого адмірала Гаріфі-пашї, котрий минувшої зими їздив в надзвичайній місиї до Петербурга і перебував там досить довгий час, хоч сему єго посольству не приписувано великої ваги.

Кажуть, що межи Туреччиною а Росиєю прийшло до формального зачіпно-відпорного союза, котрий, що правда, виходить остаточно на то, щоби Туреччина стала росийскою ґуберниєю. Та-ж не давно, бо лиш кілька днів тому назад, прибули до Константинополя росийскі висші офіцири, котрі порозумівали ся з турецким мінїстерством війни в якихсь важних справах. (Ґенерал Чихачев і справа укріпленя Дарданелїв — *Ред*). Крім того єсть звістний також і той факт, що крім телеґрафічної звязи з росийскими містами портовими над Чорним морем єсть також межи росийскою амбасадою в Константонополи, а Одесою голубяча почта. На перший зазив з турецкої столицї може станути цїлий росийский корпус на румелїйскім побережу. — Ну ся вість, коли правдива пояснює нам достаточно теперішне становище Анґлїї і Росиї супротив Туреччини.

Перегляд полїтичний.

При виборах послів до сойму в Стириї з громад сїльских вибрано 10 клерикалів, 8 Словінцїв, 4 независимих з партиї селяньскої, 1 нїмецкого народовця. В Каринтиї вибрано 10 Нїмцїв народовцїв і 4 з католицкої партиї народної.

На вчерашнім засїданю угорскої палати послів президент мінїстрів Банфі, відповідаючи на інтерпеляцию Уґрона, сказав, що тридержавний союз істнує в повній силї, а межи цїлями австрийскої і росийскої полїтики єсть

---

72)

Дїти капітана Ґранта.

Фантастично-наукова подорож Юлїя Верна.

(Дальше).

— Тут справдїшний склад оружия — скрикнув Паґанель — зробимо з него лїпший ужиток, як небіжчик. Ті дикуни мають розум, що забирають з собою оружиє на тамтой сьвіт.

— Але-ж то рушницї з анґлїйских фабрик — сказав майор.

— А вже-ж — відповів Ґленарван. — Однако треба признати, що то досить дурний звичай, давати диким в подарунку пальне оружиє. Они уживають єго відтак прожив Европейцїв і то навіть справедливо. Однако на всякий спосіб то оружиє може нам придати ся.

— Але що найбільше нам придасть ся — сказав Паґанель — то пожива і вода призначені для Кара Тете.

Приятелї і своячки небіжчика дуже добре справили ся. Скількість поживи сьвідчила о почести для небіжчика; було єї тілько, що для десятьох осіб могло безпечно вистати на які два тижднї, а для небіжчика на віки вічні. Ті рослинні страви складали ся з коріня папороти, з солодких пататів і з бараболь, які вже давно завезли сюди Европейцї. Були там ще величезні судини наповнені чистою водою, котрої Маоріси уживають при всїх нирах і кільканайцять гарно плетених кошиків наповнених табличками якоїсь цїлком незнаної зеленої ґуми.

Отже на якийсь час були збігцї забезпечені від голоду і спраги, а не треба їх було цїлком просити, щоби поживили ся коштом небіжчика — Ґленарван віддав поживу під опіку і до розпорядимости Ольбінета, але він уважав то всьо навіть в такім грізнім положеню за дуже нужденну річ. Не знав також як приладити коріне папороти, а до того ще не мав і огня.

Паґанель вибавив єго з клопоту і порадив єму, щоби найзвичайнїйше в сьвітї закопав коріне і солодкі патати в земли.

І справдї теплота землї була така значна, що колиб викопати яму глубоку на метер, то певне горячо виносило би там до шістьдесять кількох степенів. Ольбінет трохи не попарив ся, бо в хвили, коли копав яму, щоби в нїй упечи патати, бухнув на него стовп водної пари на сяжень заввишки, так що наполоханий Ольбінет упав на землю, як довгий.

— Треба закрутити курок — крикнув майор — і при помочи обох моряків затикав отвір кусниками пумексу. Паґанель приглядаючи ся тому дивному явищу щось бурмотїв до себе.

— Адїть, адїть! — Отто.... чому нї?

— Чи не попарило вас? — спитав Мек Небс.

— Не попарило, пане майоре — відповів Ольбінет — але я не надїяв ся...

— Таких добродїйств Провидїня — докінчив весело Паґанель — щоби найшовши поживу і воду Кара Тети найти ще й огонь в земли. Та гора то чистий рай. — Предкладаю, щоби на нїй заложити кольонію. Будемо тут справляти землю і жити аж до смерти. Назвуть нас Робінзонами з гори Мовнґанаму! (Справдї дармо заходжу в голову і глядаю того, чого би нам тут ще не доставало на тім прекраснім вершку гори.

— Нїчого, тілько щоби той вершок був трохи тревалїйший — відповів Джон.

— От говорите, атже він не від вчера стоїть — сказав Паґанель. — Від віків опирає ся напорови підземних огнів і ми можемо бути спокійні, що нїчого, єму не стане ся і за час нашого побиту на нїм.

— Снїданє на столї — перервав розмову Ольбінет з такою повагою немов би заставляв пир в палатї Малькольм.

Заспокоївши голод, Ґленарван зажадав, щоби зараз займити ся уложенєм пляну утечі.

— Як, вже? — крикнув Паґанель таким тоном, немов би то єго засумувано. — То таки справдї гадаєте покидати то розкішне місце?

— Але пане Паґанель — відозвала ся леді Єлена — коли-б ми були навіть і в Капуі, то не треба наслїдувати Ганнїбаля.

— Не хочу вам противити ся — відповів Паґанель — а що хочете укладати якийсь плян, то укладайте.

— Я гадаю — відозвав ся Ґленарван —

повна згода що-до мирного духа. Обі держави хотять у справі всхідній здержати дотеперішний стан і мирний розвій балканьских держав.

Анґлійско-єгипетскій армії удало ся сими днями побити дервішів. Дервіші опустили Керен і заняли місцевість Ель-Гафір. Анґлійско-єгипетске войско збомбардувало сю місцевість. Дервіші стратили богато людий і утекли. Три єгипетскі канонірки поплили горі Нілем до Донґолї.

Новинки.

Львів дня 22 вересня 1896.

— **Іменованя.** Є. В. Цісар надав комісареви повітовому в Жовкві Оск. Лїдлеви титул і характер секретаря Намістництва.

— **З кругів нотарияльних.** П. Міністер судівництва переніс нотарів: Едм. Клеменсевича з Грибова до Кракова, а Мих. Гузу з Ценжкович до Грибова та іменував кандидата нотарияльного в Кіцмани Сим. Барановского нотарем в Кимполюнзї.

— **Намірене самоубийство.** Віктория В., жінка кравецкого челядника у Львові, мати семеро дїтий, зажила оногди в самоубийчім намірі трохи карболевої кислоти. Від 9 місяців терпить она на рака в жолудку, а болї получені з тою недугою спонукали нещастну посягнути на своє житє. Удїлено їй першої помочи і єї житю не грозить вже небезпечність від отруї.

— **Про крадіж в школї реальній в Кракові,** о котрій ми перед кількома днями згадували, пишуть з Кракова: Тутешна поліция викрила виновника крадежи в особі 22-лїтного слюсарского челядника Станислава Скульского. Скульский окінчивши 2-гу клясу ґімназияльну, пішов до слюсаря, але той вскорі єго прогнав за лїнивство. Вже яко хлопець в термінї отворив він витрихом в монастири Реформатів двері келії і украв зі столика ґвардияна 300 зр., а вмішавши відтак до тої крадежи орґаніста, звалив вину на него, а сам викрутив ся від кари. Відтак, як тепер викрило слїдство, допустив ся Скульский цїлого ряду крадежий, головно по костелах і школах. Взагалї той злодїй має на своїй совісти 19 вломів. — Про теперішну єго крадіж пишуть: Пять мінут перед 10-ою годиною в ночи вийшов зі шкільного будинку з забраними грішми. Поки-що не знав кілько має гроший і сказав до спільника: „Маю тисяч „гвоздів", т. є. тисяч зр. Укривав ся перед поліцию і хотів виїхати з Кракова, одержавши з подїлу 1.250 зр. Не міг всїсти до поїзду на краківскім двірци, бо бояв ся комісаря Костшевского, отже поїхав фіякром до Лобзова; там не дістав білету, то-ж найменою фірою вибрав ся до Заберджова, де звернув на него увагу дозорець зелїзничого шляху Барич і повідомив поліцию, котра зловила злодїя. При арештованім найдено около 1.000 зр., часть гроший була закопана в зелїзничім насипі під Краковом і ті гроші називав він „военною" касою. Там були закопані в ріжних місцях три банкноти по 100 зр. Однако гроші в тих касах не довго лежали, бо Скульский скоро їх пускав на нічних гулятиках.

— **Палїй перед судом.** Дня 18-го с. м. відбула ся в Терноцоли перед тамошним судом присяжних карна розправа проти селянина Ізидора Фляша з Личковець, обжалованого о підпалене загороди свого власного зятя. Того злочину допустив ся він з мести за те, що вже себе покривдженим від вітця. Підпивши собі в часї весїля свого молодшого брата, підложив огонь в шопі зі збіжем. Переведена розправа виказала вину обжалованого. Трибунал на основі вердикту судиїв присяжних засудив Фляша на чотири роки тяжкої вязниції.

— **Незвичайний процес** о отроєнє відбував ся сими днями перед судиями присяжними в Катанії в Італії. Перед судом ставали чоловік і жінка Цермо, обжаловані о отроєнє 10 дїтий. Судові розправи виказали, що ті люди утратили трех синів. В родичів вмовлено, що причиною смерти їх дїтий були сусїди, котрі кинули на дїти уроки. Хотячи пімстити ся на мнимих убийниках своїх синів, Церми звабили до свого дому десятеро сусїдних дїтий і поїли їх затроєним вином. Всї дїти померли. Перед судом боронив обжалованих, а особливо жінку, професор унїверситету в Катанії, Дабундо, виказуючи, що она дїлала під впливом божевільности. В наслїдок того суд рішив віддати обжалованих під нагляд до дому божевільних.

— **Запомоги і позички на дороги.** З визначеного соймом кредиту до розпорядимости краєвого Видїлу на 1896 рік в сумі 370.000 зр. на субвенционоване будови доріг повітових і громадских признав краєвий Видїл: 1) дальші безворотні запомоги повітовим видїлам (у всхідній Галичині): в Калуши на будову дороги Калуш - Копанки 1.600 зр.; в Бродах на будову дороги Броди - Залізцї - Тернопіль 8.000 зр.; в Надвірній на будову дороги Надвірна-Марківцї 2.000 зр.; в Перемишлянах на будову дороги Дусанів-Кореличі 2.000 зр.; в Рудках на будови дороги Комарно - Городок 1.200 зр.; в Залїщиках на будову дороги Кошилівцї - Базар 2.000 зр.; в Бібрцї на будову дороги Бринцї-Ходорківцї 1000 зр.; в Турцї на будову дороги Турка-Чорна 5.000 зр.; в Ланцутї на будову дороги Переворск-Маркова 2.000 зр.; в Косові взагалї на дороги 4.000 зр.; в Добромили на будову доріг Коростенко-Кузьмина 2000 зр. і Бирча-Гнильче 1000 зр.; в Чесанові на будову дороги Любачів-Грушів 3.000 зр. в Городенцї на будову дороги Незвиска - Обертин 4.000 зр.; — 2) позички видїлам повітовим: в Городенцї 15.000 зр.; в Снятині на дороги 3.000 зр. (Видїлови повітовому в Мостисках обіцяно удїлити в 1897 р. на дорогу годиньско-самбірску запомогу в квотї 3.000 зр.)

— **Помер** о. Йосиф Гладишовский, сьвященик-ювилат, шамбелян Є. Сьв. Папи, кавалер ордеру Франц Йосифа І., почетний крилошанин, яворівский віцедекан, греко-кат. парох в Дорогомишли, в 76-ім роцї житя.

Господарство, промисл, торговля, ґіґієна і вихованє.

Добрі ради.

☛ **Складайте гроші і віддавайте їх до каси ощадности!**

— Зсипуванє збіжа. Сьвіжо змолочене збіже не треба зсипати на великі купи, лиш о скілько можна розгортати єго широко; чим більше оно вогке, тим більше повинно бути розгорнене. Хто не має досить місця і мусить зсипати збіже на більшу купу, повинен зразу що дня перевіяти єго віячкою, а пізнїйше що чотирнайцять днів. Збіже на купі не повинно загріти ся і длятого треба що дня переконати ся, чи оно не гріє ся.

що треба старати ся утїкати скорше, заки нас не примусить до того голод. Сил маємо досить і треба з них користати. Нинїшної ночи спробуємо передерти ся через ланцух Маорісів під ослоною ночи і утехи на всхід.

— Дуже добре — відповів Паґанель — коли они лише позволять утечи нам.

— А як нас спинять? — спитав Джон.

— Тодї ужиємо великих средств — сказав Паґанель.

— То ви маєте які великі средства? — запитав майор.

— Так богато, що аж не знаю, що з ними робити — відповів Паґанель загадочно.

Треба було ждати ночи, щоби спробувати перехопити ся поміж Маорісів. Они не рушали ся з місця; противно зійшлось їх ще більше і окружили густим ланцухом підніже гори. Розложені огнї опоясали вінцем цїлу гору і коли настала ніч, здавало ся, що Мавнґаному вистає з якогось великаньского огнища, хоч вершок гори потапав в непроглядній пітьмі. Шїстьсот стіп низше чути було з табориша ворогів якийсь рух, шум і крики.

О девятій годині цїлком стемнїло. Ґленарван з Джоном постановили пустити ся наперед на пробу, заки возьмуть і товаришів з собою в небезпечну дорогу. Може десять мінут ішли тихо в долину вузким хребтом гори, що на яких пятьдесять стіп розривав ланцух ворожої сторожі.

Доси ішло всьо добре. Маоріси вартуючи при огни здавало ся не замічали двох збігцїв, що поволи посували ся ід ним. Але нагле з правої і з лївої сторони посипав ся подвійний град куль.

— Вертай! крикнув Ґленарван. — Ті опришки мають очи як коти, а рушницї як мисливцї.

Вернули в сей час на гору до товаришів наполоханих гуком вистрілів. Капелюх Ґленарвана перестріленй в двох місцях, доказував, що не можна було виставляти ся на небезпечність переходу поміж два довгі ряди стрільцїв.

— Ждїм до завтра — сказав Паґанель — а що не можна диких підійти в той спосіб, то я їх почастую стравою з моєї кухнї.

Воздух був холодний, то і одїж Кара Тети і єго теплі покривала з формїюм придали ся дуже подорожним. Обвинули ся ними без нїякого страху і безпечно позасипляли хоронені забобоном Маорісів.

VIII.

Великі средства Паґанеля.

На другий день, 17-го лютого, всходяче сонце збудило першим промінем сплячих мешканців Мавнґаному. Дикі ходили від давна попід гору там і назад, але не віддалювали ся від стереженої лїнії. Скаженим криком повитали Европейцїв, що виходили зі збезчещеного гробівця і приглядали ся околици, заслоненій ще густою мракою. Води озера Тавпо легко під вітром колисались. Роздивившись обернули ся всї збігцї до Паґанеля і очима немов питали о ті великі средства яких Паґанель мав ужити до виведеня їх з неволї.

Паґанель не зволїкав з поясненем.

— Товариші — сказав — мій проєкт тому добрий, що коли не буде мати такого успіху, як я по нїм надію ся, то не погіршить в нїчім нашого положеня, хоч би навіть не удав ся. Але він повинен удати ся і удасть ся певне.

— Який-же то проєкт? — спитав майор.

— Зараз скажу — відповів Паґанель. Забобон Маорісів зробив з тої гори для нас місце притулку, треба-ж тепер щоби забобон вивів нас з него. Коли менї удасть ся пересьвідчити Каі Куму, що ми упали жертвою нарушеня табу, що нас досягла месть богів, або просто кажучи: що ми погибли і то погибли страшною смертию, чи гадаєте, що дикі відступлять від Мавнґаному і вернуть до своїх хат?

— Без сумнїву — відповів Ґленарван.

— А якою-ж смертию грозите нам? — запитала лєдї Єлена.

— Смертию богохульників — відповів Паґанель. — Під нашими ногами грізний огонь, треба єму улекшити дорогу і помогти аби добув ся на верх.

— Як, ви хочече зробити вулькан? — крикнув Джон Менґлїс.

— Очевидно, вулькан штучний, котрого вибухом ми будемо правити. В тій горі нагромадило ся множество пари і підземного огню — устріймо собі на нашу користь штучний вибух.

— Дуже добра гадка замітив майор.

— Ви вже певне догадуєте ся — говорив дальше Паґанель — що ми удамо, немов би нас поглотив огонь новозеляндского Плютона — а тимчасом сховаємо ся перед Маорісами в гробівци Кара Теги.

— Посидимо в нїм три, чотири, а як буде треба то й пять днів — перебив Ґленарван — доки Маоріси пересьвідчені о нашій смерти не відійдуть.

— А як прийде їм охота заглянути сюди? — спитала Мария Ґрант.

— Не заглянуть міс Мариє — відповів Паґанель. — Того не зроблять, бо гору боронить право табу, а оно буде ще острійше, коли само погубить богохульників.

— Дуже добра гадка — говорив Ґленарван — і може нам лише тодї не удати ся, коли Маоріси упруть ся пильнувати нас так довго, що нам аж не стане поживи. Однако то неімовірне, особливо коли добре відограємо нашу комедию.

— І коли-ж спробуємо того остаточного средства? — спитала лєдї Єлена?

— Нинї вечер як вже добре стемнїє — відповів Паґанель.

— Не маю нїчого против того — сказав майор. — З вас славний чоловік, пане Паґанель. Я не маю звичаю одушевляти ся чим небудь, але сим разом то я певний успіху.

— **Прятане грибів на зиму.** Сего року есть велика маса грибів, бодай на торг до Львова приносять їх дуже богато. А гриби то смачна річ і дуже поживна. Се навело нас на гадку, як би то добре було, коли-б наші люди в роках, коли есть богато грибів, старали ся їх спрятати собі на зиму — та не лиш собі, але й другим: на продаж. У нас сушать звичайно лиш правдиві, т. зв. щирі гриби та підпеньки і виносять їх на продаж. Але так само можна прятати й другі гриби. Перше місце займають квашені рижки. Коли би у нас хтось займав ся квашенем рижків на більші розміри, міг би з них мати значний дохід. Треба би лиш оголошувати в ґазетах, що має ся квашені рижки на продаж, бочівка або слоїк по тілько а тілько. Квашені рижки, річ, як то кажуть, ласа і купці би на них знайшли ся. Але так само можна прятати й инші гриби; длятого подаємо тут один спосіб прятаня. Звичайні гриби, маслючки, голубінки, а навіть і підпеньки можна прятати в оцтї; они годять ся дуже добре яко приправа до мяса. Спосіб дуже простий і може єго зробити кожда сільска господиня: Гриби обчищує ся, пеньки відтинає ся, полоче ся і варить ся відтак пів години, воду відтак відливає ся, а гриби дає ся до слоїків і заливає ся горячим винним оцтом, котрий після смаку змішано до половини або й до третої части з водою і приправлено при вареню простим і т. зв. анґлійским перцем, звоздиками і бібковим листєм та відповідною скількостию соли. Слоїки завязує ся відтак перґаміновим папером і ставить ся в холоднім місци. Так приладжені гриби держать ся кілька місяців і суть дуже смачні.

Переписка зі всїми і для всїх.

Я. Ц. в Ябл.: 1) В торговли медом нема ще руху. Будапешт і Відень не виказують також ще цїни. Припускає ся, що цїна машинової патоки буде 30 до 35 зр. за 100 кільо. Міродайним для торговлї медом есть у нас Тернопіль; длятого, кожи там маєте кого знакомого віднесїть ся до него, щоби Вас завчасу повідомив. — 2) Щоби бочки від меду хтось запускав лоєм, того ми не чули і не знаємо; на всякий случай було би то що найменше неапетитно. Нам відомо лиш, що аби мід не перетїкав, воскують бочки із середини в той спосіб, що натирають їх раз коло разу воском. Звичайно же кажуть собі умисно робити бочки до меду з грубих ялових клепок. Такі бочки при продажи меду треба казати собі назад звертати. — *Ю. Д.:* 1) Гриб домовий або домовець слезавий, званий також запалом (Merulius lacrymans), коли в нїм витворить ся та часть, в котрій знаходять ся розроднї, а котра в инших грибах есть під сподом т. зв. шапки, буває і на метер великий, губчасто мясистий, жовтаво-тисової або рудо-брунатної барви, краями згрубілий і білявий; коли єго розтяти, він слизить. Гриб сей має то до себе, що чим менше може де в якім місци витворити ся єго тїло овочне (у инших грибів т. зв. шапка з оболочнею на розроднї), то тим більше розрастає ся єго грибша (волокниста сїть, з котрої вирастає овочне тїло, шапка). Услівя, при котрих той гриб найдогіднїйше розрастає ся, суть: вогкість, замкнений воздух, брак сьвітла і продуву. Коли він де прокине ся, то показують ся насамперед на дереві — він росте лиш на дереві, хоч би й вмурованім в мури — малі білі точки, з котрих відтак творять ся більше слизисті плями, вкриті нїби делїкатним мохом, а наконець творить ся груба верства грибши, нїби сїть паутиня, сїрої барви, котра сьвітить ся, як шовк. З Вашого опису здогадуємо ся, що на Вашім приходстві показав ся дїйстно гриб, котрий однакож не витворив ще тїла овочного, лиш саму грибшу і та сточила дерево і паркети. По правдї сказавши, не винайдено ще доси зовсїм певного і легкого способу на винищене того гриба, бо то й річ дуже трудна: насамперед треба усунути услівя єго розросту, а відтак і знищити самі єго зародки, значить ся, хиба розбирати цїлий дім. Мабуть найлїпший есть той спосіб Земана, який від року практикує ся в Берлинї: при помочи відповідних машин запускає ся під підлоги і бальки зовсїм сухий і огрітий до звиш 100 степ. воздух і так через кілька днїв осушує ся дерево в будинку, а відтак так само машиною запускає ся ґази, котрі нищать зародки гриба. Можемо Вам подати тут кілька способів нищеня того гриба, але на всякий случай мусите поспитати ради якогось доброго будівничого, котрий би розслїдив будинок і переконав ся чи дїйстно і як далеко прокинув ся гриб та сказав, що і як робити, бо треба буде викидати все дерево, заняте грибом. До нищеня гриба служать т. зв. антимерулїони н. пр. антимерулїон Церепера, мішанина т. зв. водного скла, 3% борової кислоти і 6% соли. Подібний антимерулїон можете спродавати собі з Відня від фірми Bartel & Cie., X Bez. Kepplergasse. Инші способи суть: а) Місце де прокинув ся гриб, треба розкрити, добре провітрити і осушити, а відтак дерево, на котрім есть гриб, коли оно ще досить здорове намастити добре мішаниною: 5 ґрамів (сирої, дешевої) салїцилевої кислоти, 1 лїтра алькоголю і 2 лїтрів води. Покостоване дерево годї тим мастити. — б) По рівній части вітріолю желїза (копервасу) і соли розпустити в теплій водї і домішати жовтої глини і гашеного вапна. — в) Мащене дерева хлоровим цинком, котрий робить ся так: Купує ся кристалїзованого вітріолю цинку, розпускає в 250 до 300 частях води і додає ся 50 частий соли, загріває ся трохи і ставить ся щоби мішанина остигла. На другий день викристалїзує сїркокисле натріюм, а лишить ся хльороцинковий луг. Тим лугом мастить ся, бо в нїм есть 16% хльорового цинку. — г) Звичайної соли 950 ґрамів і 50 ґр. розтертої на порошок борової кислоти мішає ся разом і розпускає ся в 5 лїтрах кипятку і ще горячою мішаниною мастить ся дерево пензлем, або всикує ся єї малою сикавкою в пороблені отвори. Так треба робити що кілька днїв 4 до 5 разів. — 2) Про подяку для „Днїстра“ ми не знали нїчого, бо видко не була адресована до Редакциї лиш до Адмінїстрациї а і там не могли ми нїчого, бо Ви не подали тепер свого імени. Ми сконстатували лиш, що через почту Броди наспіли 50 кр. на якийсь анонс, але не з того села, про котре ви згадуєте і передано їх бюрови дневників Ільона, котре віднаймило часть анонсову. Редакция скоро наспіє подяка для публичної институциї уміщає єї безплатно, в части редакцийній, хиба що хтось хоче конче мати анонс. Подайте адресу, то відповімо Вам листовно. — 3) Всякі написи, отже і на кореспонденцийній картї, то річ меншої ваги. Лиш у нас ся справа ставить ся на першім місци; инші народи старають ся насамперед о щось важнїйшого, а таку справу лишають аж на послїдок. Коби ми так дбали про виховане і просьвіту нашого народу, про школи і читальні, то певно було би лїпше. Аж сьмішно виглядає: Коли Русинів питають: Чого вам треба? — то они не знають нїчого лїпшого відповісти, як лиш: Написий! У нас мало що вже одна напись не більше варта як вісім паралельок ґімназияльних. Впрочім маємо на кореспондентках рускі написи. Тут звернемо Вашу увагу на то, що на адресовій сторонї не вільно нїчого писати і почта може знищити таку кореспондентку.

(Питаня просимо присилати на імя редактора „Народ. Часописи“ Кирила Кахникевича).

Отже принято предложене Паґанеля одноголосно, але перевести єго не було так легко. Питане чи вулькан не погубить і сьмільчаків отвираючих єму кратер? Чи можна буде правити вибухом увільненої пари, полуміни і ляви? Чи цїлий вершок гори не западе ся? Та вкінци, як взяти ся за переведене такої тяжкої річи?

Паґанель бачив ті трудности, але числив на то, що при осторожнім поступованю річ повинна була удати ся. Щоби підійти Маорісів досить буде лиш якої-такої подібности, а не страшного і справдїшного вибуху.

Який-же довгий день їм видав ся! Години тягнули ся без кінця. Всьо приладжено до утечі. Поживу порозділювано на невеличкі пачки, кілька рогож і рушницї доповнювали припаси забрані з гробівця.

О шестій вечером подав Ольбінет обід. Де і коли будуть потім їсти, того не міг нїхто наперед сказати. Тому їли, щоби наситити ся на будуче.

Вкінци надійшов вечірний сумерк. Сонце сховало ся поза чорними хмарами віщуючими недалеку бурю; блискавицї раз у раз роздирали пітьму а десь далеко відзивав ся гуркіт грому. Паґанель був дуже радий з того, бо буря повинна була додати грози єго роботї.

Дикі народи у всїм, що дотикає явищ природи, дуже забобонні. Зеляндцї уважають гук грому за голос розгнїваного бога Нуї Атона, а блискавицї то після їх віруваня іскри, які сиплють ся з очий розгнїваного божества. Отже буде диким здавати ся, що сам бог карає Европейцїв за збезчещене гробу і нарушене табу. О осьмій вечером вершок Мавнґанаму щез в зловіщій пітьмі, чорна краска неба мала ще більше піднести величавий вид полуміни, що вибухне при помочи Паґанеля.

Маоріси не могли бачити своїх ворогів, отже надійшла й відповідна хвиля до дїланя — а треба було спішитись. Ґленарван, Паґанель, Мек-Небс, Ольбінет і оба моряки забрали ся рівночасно до роботи.

На кратер вибрано місце о трийцять кроків від гробівця, бо залежало богато на тім, щоби гробовець оцїлїв — з ним зникло би й табу, яке осланяло гору. Паґанель замітив, що коло великаньского каміня, який лежав в обібранім місци добувала ся пара з більшою силою, як де инде. Велит камінний закривав малий кратер зроблений вже самою природою і лише своїм тягаром не давав добувати ся підземному огневи. Коли би удало ся рушити камінь з місця, то в однїй хвили ґази і лява пробили би собі дорогу і добулись би на верх.

Палїв вирваних з середини огорожі ужито за підойми; всї напружили свої сили, щоби порушити скалисту масу, так що она вкінци посунула ся з місця. В міру того, як збігцї підважували і посували камінь, ховав ся він в яму, яку вигребано коло него на стоцї гори, між тим, як земля стала чим раз сильнїйше дрожати. Під тонкою верствою землї роздавав ся підземний гук поломіни; в нутрі гори шипіло, як в кітлї. Відважні збігцї працювали мовчки. Вскорі добуваюча ся більшіючими щілинами горяча пара остерігала їх, що й їм самим грозить небезпечність, коли не віддалять ся завчасу. Напружили ще раз всї свої сили і вкінци удалось їм виважити камінь, котрий з гуком покотив ся в долину. В однїй хвили запала ся тонка верства землї, прикрита доси каменем. Огненний стовп стрілив з страшенним гуком в гору і поток горячої води і ляви поплили в низ до табору Маорісів. Цїлий верх гори затряс ся, здавалось, що западе ся в бездонну пропасть.

Ґленарван з товаришами ледве вспіли утечи перед страшним вибухом. Схоронили ся в гробівци поза огорожею, але не без того, щоби кождого з них не засягло по кілька капель кипучої води. Спершу та вода була без запаху, однако вскорі дала ся чути сильна вонь сїрки.

ТЕЛЕҐРАМИ.

Будапешт 22 вересня. Конґрес мировий ухвалив резолюцию завзиваючу правительства до виступленя проти різнї в Константинополи.

Білград 22 вересня. Вість о кризї в кабінетї з причини якогось заговору і чутка про істноване якогось „чорного кабінету“ та суспендоване ґенер. інспектора почт, суть чистою видумкою.

Мадрид 22 вересня. Ґенерал-ґубернатор на Филиппинах приказав конфіскувати майно ворохобників.

Лдвіль (Кольорадо) 22 вересня. Страйкуючі робітники в копальнях срібла числом 3000 напали узброєні рушницями і динамітом на робітників в копальнях Аймiт. Богато людий убито і поранено, богато зруйновано майна. Покликано полїцию з цїлого Кольорадо.

За редакцию відповідає: **Адам Креховецкий.**

З друкарні В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.